

Regeringens proposition till Riksdagen angående lag om självstyrelse för Åland.

I anledning av att Regeringsformen förutsätter bildandet av större självförvaltningsområden än kommunerna tillstattes den 19 juli 1919 en särskild kommitté, som fick i uppdrag, bland annat, att uppgöra förslag till självstyrelse för länen. Särskilda skäl synas likväl kräva, att denna fråga ordnas skilt för sig beträffande Åland.

Alltifrån den förhistoriska tiden har Finland varit bebott av tvenne invid varandra bosatta folk, talande olika språk, finska och svenska. Den svenskspråkiga befolkningens i landet antal stiger för närvarande till omkring 340,000. Av dessa äro enligt senaste allmänna befolkningsstatistik 19,613 personer bosatta på Åland, som geografiskt, genom skärgården, hör och även sedan urminnes tider i historiskt, administrativt, judiciellt och kyrkligt avseende hört till Finland, medan antalet av dem, som hava finska till modersmål, därstädes stiger till endast 826.

I Regeringsformen, given den 17 juli 1919, är de till den språkliga minoriteten hörandes rätt att hos domstol eller förvaltande myndighet använda sitt modersmål samt att utfå expedition på detta språk, liksom ock att få sina kulturella och ekonomiska behov tillgodosedda, ja till och med att fullgöra sin värnplikt i truppförband med samma språk som de, fullt tryggad. Icke dess mindre har bland den svenskspråkiga befolkningen på Åland i följd av bedriven agitation yppats oro med avseende å dess framtida öde och strävanden att med främmande krafters bistånd lösgöra sig från Finland, av vars svenskspråkiga befolkning densamma utgör blott en ringa bråddel.

I anledning av ovananförda omständigheter, ävensom för att utan dröjsmål avlägsna alla även i någon mån berättigade anledningar till missnöje har det befunnits nödigt att, utan att avvakta den allmänna organisationen av självförvaltning av högre grad, uppgöra ett särskilt lagförslag om mycket vidsträckt självstyrelse för Åland. Sålunda skulle ålämnin-garna tillförsäkras möjlighet att själva ordna sin tillvaro så fritt det överhuvud är möjligt för ett landskap, som icke utgör en egen stat.

Lagförslaget, som med endast några av republikens en-het betingade ändringar är överensstämmande med före-rämnda kommittés förslag, ävensom därtill hörande lag an-gående bringande i verkställighet av lagen om självstyrelse för Åland, föreläggas härmed Riksdagen i avseende å god-kännande så lydande:

Lag om självstyrelse för Åland.

I enlighet med Riksdagens beslut, tillkommet i den ord-ning 60 § i Riksdagsordningen av den 20 juli 1906 föreskri-ver, stadgas härmed som följer:

I. Allmänna stadganden.

1 §.

Ålands län skall tillkomma självstyrelse, såsom i denna lag stadgas.

2 §.

Ålands läns befolkning företrädes i ärenden, som höra till dess självstyrelse, av landstinget. Till befolkningen hän-föras de, vilka äro mantalsskrivna i någon av länets kom-muner.

3 §.

Självstyrelsen omhänderhaves av en landskapsnämnd, som av landstinget tillsättes. Dess ordförande är lantrådet,

som utnämnes av Republikens President bland tre av lands-tinget på förslag uppförda personer.

4 §.

Republikens regering företrädes i Ålands län av lands-hövdingen, som utnämnes av Republikens President. Han omhänderhar ock, jämte statens centrala myndigheter, såsom därom särskilt stadgas, de till Republikens allmänna förvalt-ning hörande åligganden inom Ålands län.

II. Lagstiftningen.

5 §.

Landstingets medlemmar skola väljas genom omedelbara, proportionella och hemliga val, med allmän och lika rösträtt. Närmare bestämmelser angående valen utfärdas genom land-skapslag.

Landskapslag antages av landstinget och stadfästes av Republikens President.

6 §.

Landstinget sammankommer årligen till lagtima möte. Landshövdingen sammankallar landstinget till urtima möte samt, med begivande av Republikens President, upplöser landstinget och förordnar om verkställande av nya val.

7 §.

Landstingets möten öppnas och förklaras avslutade av landshövdingen eller annan person, som av Republikens Pre-sident därtill förordnas.

8 §.

Landshövdingen eller annan person, som Republikens President därtill förordnar, överlämnar till landstinget Presi-dentens framställningar och meddelanden. De landstingets beslut, vilka kräva Presidentens stadfästelse, insändas till statsrådet av landshövdingen.

9 §.

Övriga bestämmelser om landstingets organisation och åligganden utfärdas genom landskapslag.

10 §.

Republikens nuvarande lagar och författningar förbliva gällande i Ålands län.

Republikens lagstiftande organ tillkommer uteslutande rätt till lagstiftning i ärenden angående stiftande, ändring, förklaring eller upphävande av grundlag ävensom rörande angelägenheter, om vilka beslut enligt Regeringsformen icke kan fattas annat än med Riksdagens samtycke.

Lag samma vare om antagande av allmän lag eller utfärdande av förordning i ärenden rörande:

1) närmare bestämmelser angående medborgares i Finland rätt att vistas i eget land, att här fritt välja boningsort och att färdas från en ort till en annan; den i Regeringsformens 8, 9 och 83 §§ förutsatta lagstiftning; yttrande-, församlings- och föreningsfrihetens utövning; förutsättningarna för och verkställande av husrannsakan; undantag från okränkbarheten av brev-, telegraf- och telefonhemligheten; sådana inskränkningar i finska medborgares allmänna rättigheter, som under krigstid eller uppror samt med avseende å personer i krigstjänst även annars äro nödvändiga; samt rätt till expropriation för statens behov;

2) Republikens vapen och flagga;

3) Republikens förhållande till utländska makter; medborgares i annat land antagande till medborgare i Finland; pass, inflyttning till landet, utlänningsars övervakande samt brottslingars utlämnande;

4) Republikens försvarsväsende;

5) skatter och avgifter, vilka skola i Republiken allmänligen utgöras, med de i 22 § nämnda undantag;

6) grunderna för undervisningsväsendet;

7) familje-, arvs- och förmyndarskapsrätt; handels-, växel- och sjö rätt; grunderna för rättigheten till utövning av yrken, jordbruket och övriga näringar; privaträtt rörande

andra ämnen; alkohollagstiftningen; handelsregister; skiftesväsendet; strafflag; lag om rättegångsväsendet och processlag, verkställighet av domar och straff; lösdrivares behandling; ävensom allmän benådning;

8) landets allmänna statistik; mantals- och övriga allmänna befolkningslängder; emigration; det allmänna övervakandet av hälsovården samt bekämpandet av epidemier och andra smittosamma sjukdomar;

9) statens ämbetsverks och allmänna inrättningsars organisation och verksamhet; ordningen för anställande i samt kompetensvillkoren för befordran till statsjänster ävensom statstjänstemännens rättigheter och skyldigheter;

10) sjöfart, lots- och fyrväsendet; lufttrafiken; järnvägsväsendet; tullar och tullväsendet samt tullens och handelns enhetliga ordnande; varuutbytets frihet; penningväsendet samt sedelutgivningsrätten; mått, mål och vikt; post-, telegraf-, och telefonväsendet; samt vården om statsverkets egendom;

11) område, som är beroende av internationella fördrag, eller vilket härintills icke av lagstiftningen förutsatts.

11 §.

Ny lag, som i Republiken trätt i kraft och som rör andra än de i 10 § omnämnda ärenden, tillämpas i Ålands län först sedan den blivit av landstinget antagen.

12 §.

Innan förordningar av Republikens President eller statsrådet med utövning av den i 28 § Regeringsformen dem förbehållna rätt utfärdas för Ålands län i andra än de i 10 § av denna lag nämnda ärenden eller i ärenden, vilka förordnas av dem eller som annars förbliva under Republikens allmänna förvaltning, skall landskapsnämndens utlåtande i ärendet inhämtas.

13 §.

Landstinget äger i andra ärenden än dem, som i 10 § angivas, antaga landskapslagar att gälla för Ålands län.

Republikens President skall stadfästa landskapslag i den lydelse, vari den av landstinget antagits, eller ock förkasta densamma. Har Presidenten ej inom tre månader efter det en av landstinget antagen lag blivit i avseende å stadfästelse till honom överlämnad, stadfäst lagen, skall det anses såsom hade stadfästelse vägrats.

14 §.

Landstinget äger rätt att hos regeringen föreslå avlåtande till Riksdagen av proposition rörande sådan för länet gällande lag, som hänför sig till de i 10 § omnämnda ärenden.

15 §.

Landskapsnämnden äger rätt att göra framställningar om utfärdande av administrativa förordningar för Ålands län.

III. Förvaltningen.

16 §.

Republikens President fattar beslut i ärenden rörande Ålands län på sätt i 34 § Regeringsformen stadgas.

17 §.

Landskapsnämndens sammansättning ävensom dess och lantrådets åligganden inom de i denna lag stadgade gränser så ock de för ledamöter i landskapsnämnden gällande kompetensvillkor bestämmas genom landskapslag.

18 §.

Under Republikens allmänna förvaltning kvarstå:

- 1) utrikesärendena;
- 2) justitieförvaltningen;
- 3) förvaltningen av militära angelägenheter;
- 4) förvaltningen i fråga om den allmänna säkerheten och ordningen i Republiken;
- 5) statens finansförvaltning;

6) förvaltningen av hälsovårdsärenden, såframt denna gäller det allmänna övervakandet av hälsovården; så ock bekämpandet av epidemier och andra smittosamma sjukdomar, där sådant icke enligt allmän lag eller förordning ankommer å kommunerna;

7) förvaltningen av statens kommunikationer samt förvaltningen av övriga kommunikationer med avseende å transitotrafiken samt samtrafiken mellan Ålands län och fastlandet; samt

8) de administrativa uppgifter, vilka i övrigt föränledas av i 10 § nämnda ärenden.

I övriga delar handhaves förvaltningen av självstyrelsemyndigheterna, så vitt den icke enligt lag eller författningar ankommer å Republikens President eller statsrådet.

19 §.

Genom förordning kunna, med landskapsnämndens begivande, å Republikens allmänna förvaltning ankommande uppgifter tilldelas självstyrelseorganen, ävensom till självstyrelsen hörande uppgifter överföras på Republikens allmänna förvaltning. De självstyrelseorganen sålunda tilldelade, å Republikens förvaltning ankommande uppgifterna kunna, såvitt sådant befinnes nödigt, ånyo på sistnämnda förvaltning överföras.

IV. Lagskipningen.

20 §.

Domsrätten i rättegångsmål och ärenden utövas av statens domstolar.

21 §.

Förvaltningsrättsliga besvärsmål avgöras av landshövdingen.

V. Länets hushållning.

22 §.

Ålands län har rätt att för sina behov använda inkomsterna från mantalspenningarna, näringskatterna och nö-

jesskatterna, och äger landstinget besluta om desamma. Likaledes äger landstinget, i anslutning till statens allmänna inkomstbeskattning, för länets behov påbjuda en tilläggsskatt att utgå enligt enahanda grunder samt påföras och uppbäras i samband med den allmänna inkomstskatten, liksom ock att pålägga tillfällig extra beskattning, ävensom bestämma de avgifter, vilka skola erläggas för självstyrelsen underlydande myndigheters tjänsteförrättningar och expeditioner så ock för anlåtande av självstyrelseinrättningarna.

De i denna paragraf åsyftade beslut träda i kraft utan stadfästelse av Republikens President, men böra meddelas landshövdingen till kännedom.

23 §.

Landshövdingen äger förbjuda verkställighet av beslut, som rör beskattning, om han finner att beslutet:

- 1) är skadligt för Republikens handelsförhållanden eller inverkar på varuutbytet mellan in- och utlandet;
- 2) inverkar skadligt på varuutbytet mellan Ålands län och fastlandet;
- 3) innefattar oskäligen eller för trafiken skadliga avgifter å anlåtandet av allmänna vägar, farleder eller självstyrelsen underlydande inrättningar; eller
- 4) innebär dubbel beskattning, eller har till följd att beskattningen uppenbarligen fördelar enskilda skattdragande eller samhällsklasser.

Har landshövdingen förbjudit verkställande av beslut, skall beslutet underställas Republikens Presidents prövning.

24 §.

Nyttjanderätten till statens jordegendom i Ålands län övergår till länet, dock icke beträffande sådan egendom, som förblir anslagen till boställen åt statens tjänstemän, ej heller till den del egendomen nu eller framdeles kommer till användning för statsverkets behov.

25 §.

Om upptagande av lån för länets gemensamma gagn eller för särskilda dess behov besluter landstinget. För upptagande av obligationslån ävensom lån i utlandet, erfordras samtycke av Republikens President.

26 §.

Kostnaderna för den förvaltning, som enligt 18 § fortfarande handhaves av statens myndigheter, liksom ock de utgifter, vilka härflyta av rättsvärderna, bestridas ur statens medel. Övriga utgifter för länets behov bestridas av länet självt.

27 §.

Framgår det, att beskattningen i Ålands län för självförvaltningens ordinarie behov är i förhållande till av länet åtnjutna förmåner proportionsvis högre än beskattningen i medeltal för motsvarande ändamål annorstädes i Republiken, skall bidrag ur statsmedel åt länet utgivas.

Bidragets belopp fastställs för en tid av tre budgetår i sänder genom en delegation, bestående av tvenne ledamöter, förordnade av statsrådet, samt tvenne, utsedda av landstinget. Ordförande i delegationen är finansministern.

Har landstinget gjort framställning om beviljande av bidrag till extraordinarie utgifter, fattas beslut jämväl härom av den i föregående moment omförmälda delegation.

Delegationens beslut skola för att bli gällande stadfästas av Republikens President.

VI. Deltagandet i fäderneslandets försvar.

28 §.

Ålands läns inbyggare äro skyldiga att biträda vid fäderneslandets försvar genom att, i stället för fullgörande av värnplikt, göra motsvarande tjänst vid lots- och fyrrättningen såsom därom i lag särskilt stadgas.

Vad här ovan stadgats gäller dock icke dem, vilka efter fyllda tolv år inflyttat till Ålands län från annan ort i Finland, där de skulle hava varit värnpliktiga.

Sådan inbyggare i Ålands län, som i första momentet åsyftas, må dock, där han det åstundar, fullgöra värnplikt vid Republikens krigsmakt.

VII. De offentliga tjänsterna.

29 §.

Självstyrelsen underlydande tjänster och befattningar inrättas och tjänstemän till desamma utnämnas av landskapsnämnden.

30 §.

Statsmyndigheternas ämbetspråk i Ålands län är svenska. Dock äge envar rätt att i egen sak, som av sådan myndighet handlägges, använda finska eller svenska språket samt på det språk han använt utfå expedition antingen i original eller i officiell översättning.

Vad här är stadgat gälle ock beträffande landskapsnämnden.

31 §.

Skriftväxlingsspråket mellan självstyrelsen underlydande myndigheter och statsmyndigheterna i Ålands län samt Republikens regering och centrala myndigheter skall vara svenska.

32 §.

I statens tjänst i Ålands län må icke anställas någon, som icke äger styrkt förmåga att använda svenska språket såväl i tal som skrift.

VIII. Om besvär och åtal för brott i tjänsten.

33 §.

Över landshövdingens och landskapsnämndens beslut ävensom övriga ämbetsåtgärder må besvär anföras såsom stadgat är rörande besvärns anförande i motsvarande fall över landshövdingens utslag.

Finner landshövdingen, att självstyrelsen underlydande myndighets beslut överskrider myndighetens befogenhet, skall han förbjuda verkställigheten av sådant beslut.

34 §.

För brott i tjänsten åtalas lantrådet och ledamot av landskapsnämnden inför Åbo hovrätt.

35 §.

Förfar lantrådet eller ledamot i landskapsnämnden vid utövning av sitt ämbete i strid med gällande lagar eller författningar eller underlåter han vad honom i tjänsten åligger, skall landshövdingen anmäla brottet till åtal.

IX. Särskilda bestämmelser.

36 §.

Uppkommer meningsskiljaktighet angående landshövdingens, landstingets eller landskapsnämndens befogenheter enligt denna lag, äger högsta förvaltningsdomstolen avgöra densamma.

37 §.

Denna lag, vilken gäller såsom grundlag, må icke ändras, förklaras eller upphävas, ej heller må avvikelse från densamma göras utan landstingets hörande och Republikens Presidents stadfästelse.

38 §.

Inbyggarnas i Ålands län rätt att deltaga i val till riksdagen undergår icke ändring genom denna lag.

39 §.

Denna lag träder i kraft den ..... 19...

Lag

angående bringande i verkställighet av lagen om självstyrelse för Åland.

Sedan lag om självstyrelse för Åland blivit antagen och denna dag stadfäst, varder härmed angående dess bringande i verkställighet, i enlighet med Riksdagens beslut, tillkommet i den ordning 60 § i riksdagsordningen av den 20 juli 1906 föreskriver, stadgat som följer:

1 §.

Intill dess, genom av Ålands läns landsting antagen och av Republikens President stadfäst landskapslag, valordning stiftats för Ålands läns landsting, skola representanter till landstinget utses med iakttagande i tillämpliga delar av stadgandena i vallagen av den 20 juli 1906, dock sålunda, att

- 1) Ålands län skall utgöra en valkrets och centralnämnden sammanträda i Mariehamns stad;
- 2) representanter skola väljas till ett antal av trettio;
- 3) i röstningen äger deltaga den, som är valberättigad vid riksdagsmannaval och är i någon kommun inom Ålands län mantalsskriven den 1 januari 1920;
- 4) röstning verkställs endast i Ålands län;
- 5) valmansförening kan bildas av minst tio valmän;
- 6) valen förrättas den 1 ..... 19...

2 §.

Intill dess genom landskapslag stadgats angående landstingets organisation, skola stadgandena i Riksdagsordningen av den 20 juli 1906 med avseende å landstinget i tillämpliga delar iakttagas, dock sålunda, att

- 1) stadgandena i riksdagsordningens 11, 12, 13, 20, 24 och 25 §§, 2 mom. 26 §, 27, 32, 33 och 46 §§, sistnämnda paragraf försåvitt den rör andra än på Åland verk samma

ämbetsverk, tjänstemän eller allmänna inrättningar, samt 74 § icke äro tillämpliga;

2) landstinget sammanträder i Mariehamns stad, första gången, på kallelse av Republikens President, den 1 ..... 19..;

- 3) elektorerna skola utses till ett antal av tolv;
- 4) utskott tillsätts enligt landstingets prövning;
- 5) utskott skall bestå av fem ledamöter och stora utskottet av tio;
- 6) ärende må icke lämnas vilande över nya val;
- 7) kvalificerad majoritet erfordras icke i något ärende;
- 8) förslag till sådana reglementariska föreskrifter, vilka nämnas i 72 § av Riksdagsordningen, skola uppgöras av talmannen och vicetalmännen tillsammans med två medlemmar av landstinget, vilka landstinget genom direkta val därtill utsett.

3 §.

Landstinget skall, då det första gången sammankommer, besluta om valordning för val till landstinget, om landstingets organisation och åligganden, om landskapsnämndens sammansättning samt om dess och lantrådets åligganden, om inkomst- och utgiftsstat för länet, ävensom om skatter, vilka skola uppbäras för länets behov.

4 §.

Landskapsnämnden och lantrådet vidtaga med sin verksamhet den 1 ..... 19... Intill dess självförvaltningen underlydande tjänster och befattningar blivit inrättade, handhavas motsvarande åligganden av statens myndigheter. Med avseende å tjänsteman, som erhåller motsvarande, självförvaltningen underlydande befattning, gälla icke stadgandena i förordningen av den 3 februari 1868 angående de rättigheter och skyldigheter, som tillkomma ämbets- och tjänstemän, vilkas befattningar indragas.

5 §.

Ålands landsting skall beredas tillfälle att avgiva utlåtande över propositionen till den lag, som förutsättes i

28 § av lagen om självstyrelse för Åland, given denna dag, innan densamma till Riksdagen överlämnas.

6 §.

Vad i 24 § av lagen om självstyrelse för Åland, given denna dag, stadgas, medför ej ändring i nuvarande arrendatorers rättigheter och skyldigheter enligt nu gällande avtal.

7 §.

Övriga bestämmelser, som möjligen erfordras för att bringa i verkställighet lagen om självstyrelse för Åland, given denna dag, utfärdas genom förfordning.

Helsingfors, den 30 januari 1920.

Republikens President

K. J. STÅHLBERG.

Justitieminister Hjalmar Kahelin.

Riksdagens svar å Regeringens proposition angående lag om självstyrelse för Åland.

Till Riksdagen har överlämnats Regeringens proposition angående lag om självstyrelse för Åland, och har Riksdagen för beredning remitterat densamma till Grundlagsutskottet, som likväl icke hunnit i ärendet avgiva betänkande.

Helsingfors, den 11 mars 1920.